

NOTAT vedr. konsekvenserne, hvis Videncenter for Amning lukker og afvikler Det Spædbarnsvenlige Initiativ

Sundhedsstyrelsen har valgt at stoppe driftsstøtten til Videncenter for Amning (tidl. Ammekomiteen), som siden 1996 har indsamlet og formidlet viden om amning til sundhedspersonale – og koordineret aktiviteter i forbindelse med Det Spædbarnsvenlige Initiativ.

Resultatet kan blive, at Videncenter for Amning må afvikle Det Spædbarnsvenlige Initiativ. Fødesteder, der allerede er godkendt som Spædbarnsvenligt Sygehus, vil ikke kunne opretholde denne status, fordi det er umuligt at gennemføre den obligatoriske opfølgingsprocedure, som bl.a. omfatter en re-evaluering med 3 års mellemrum. Samtidig kan det blive svært for sundhedspersonale at få adgang til den nyeste viden om amning.

Det Spædbarnsvenlige Initiativ, som blev præsenteret af WHO og UNICEF i 1991, anerkendes i dag over hele Verden som Good Clinical Practise for amning af sunde, raske børn på fødestederne. Formålet med initiativet er at omsætte internationalt anerkendte kvalitetskriterier til god klinisk praksis. Målet er, at spædbørnsfamilier får den støtte og information, de har brug for, uanset om de ammer eller ej.

Studier har vist, at Det Spædbarnsvenlige Initiativ kan bidrage til, at flere kvinder får amningen til at fungere.¹ En database fra Statens Institut for Folkesundhed (SIF) beskriver Det Spædbarnsvenlige Initiativ som en både sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende indsats.² Initiativet er et vigtigt element i en global strategi for ernæring af spæd- og småbørn.³ Og en europæisk handleplan for amning anbefaler, at Det Spædbarnsvenlige Initiativ indarbejdes i en overordnet akkreditering af fødselstilbuddet.⁴

I Danmark er initiativet udviklet til et effektivt tværfagligt kvalitetsudviklingsprogram, som følger grundelementerne i Den Danske Kvalitetsmodel – og udvidet, så det også omfatter præmature børn og yderligere henvisninger til sundhedsplejersker. Programmet omfatter både selv-evaluering, ekstern evaluering, intern registrering og erfaringsudveksling – og videreudvikles kontinuerligt via et internationalt netværk.

Ud af de nuværende 30 danske fødesteder har 12 indtil videre opnået godkendelse som Spædbarnsvenligt Sygehus⁵ - og 12 steder har vist interesse for Initiativet. En ny landsdækkende undersøgelse viser, at informationen er mere opdateret og ensartet på fødesteder, som er godkendt som spædbarnsvenlige – og at der ikke er flere, som føler sig presset til at amme.

Antallet af kvinder, som fortsat ammer fuldt, når barnet er 4 måneder, er steget fra 50 til næsten 60 procent i perioden 1992-2000 – og data fra de 2 kommuner, som er godkendt som spædbarnsvenlige, har vist en stigning fra 15 til omkring 30 procent, som fortsat ammer fuldt, når barnet er omkring 6 måneder.⁶

Der er således stor risiko for, at kvaliteten af omsorgen for spædbørnsfamilierne forringes, og at færre kvinder får amningen til at lykkes, hvis Det Spædbarnsvenlige Initiativ bliver afviklet.

Koordinator Tine Jerris, maj 2008

¹ Breastfeeding Initiation and Birth Practices: A review of the literature. Journal of Midwifery & Women's Health 2007

² Databasen: Effektive metoder til sundhedsfremme og forebyggelse. SIF 13. marts 2001

³ Global Strategy for Infant and Young Child Feeding. WHO 2003

⁴ EU project on Promotion of Breastfeeding in Europe. Protection, promotion and support of breastfeeding in Europe: a blueprint for Action. European Commission, Directorate Public Health and Risk Assessment, Luxembourg 2004

⁵ Spædbarnsvenlige Sygehuse i Danmark: Svendborg, Esbjerg, Herlev, Sønderborg, Holstebro, Horsens, Viborg, Haderslev, Thisted, Bornholm, Silkeborg og Randers

⁶ www.videncenterforamning.dk

Vedr. Fremtiden for Videncenter for Amning og Det Spædbarnsvenlige Initiativ

Videncenter for Amning (VCA), som blev etableret i 1992 under navnet Ammekomiteen, indsamler og formidler viden om amning til sundhedspersonale – og koordinerer aktiviteter i forbindelse med Det Spædbarnsvenlige Initiativ. Ammekomiteen/Videncenter for Amning har siden 1996 modtaget driftsstøtte fra Sundhedsministeriet/Sundhedsstyrelsen.

I december 2006 besluttede Sundhedsstyrelsen, at støtten til VCA skal ophøre i juli 2008. VCA skal derfor finde anden finansiering – og har de sidste år udvidet aktiviteterne med bl.a. kurser og konferencer. Rapport over aktiviteter i 2006 – 2007 vedlagt.

Målet er, at VCA kan fortsætte med at indsamle og formidle viden til sundhedspersonale over hele landet – og at Det Spædbarnsvenlige Initiativ kan fortsætte, helst som en indikator i en standard for amning under Den Danske Kvalitetsmodel (DDKM).

En del af de aktiviteter, som er forbundet med DSI, har siden starten været betalt af brugerne. Det gælder bl.a. undervisning, eksterne evalueringer og deltagelse i netværksmøder. I fremtiden vil VCA kræve honorar for alle ydelser, undtagen nyhedsmails.

VCA vil tilbyde konsulentbistand til sygehuse, kommuner og uddannelsesinstitutioner, samt til organisationer, styrelser, ministerier og andre, som arbejder med kvalitetsudvikling – og er i gang med at udvikle forskellige abonnementsordninger i relation til DSI. Aktuelt er der planer om at tilbyde en "startpakke" til fødesteder og kommuner, som ønsker at sætte fokus på kvaliteten af deres ammevejledning – og en "vedligeholdelsespakke" til de fødesteder og kommuner, som allerede er godkendt som spædbarnsvenlige.

Aktiviteterne omfatter desuden en videreudvikling af VCAs hjemmeside, udsendelse af nyhedsmails cirka 4 gange om året og udarbejdelse af faglige artikler. Samtidig vil VCA tilbyde undervisning på grunduddannelser, afholde kurser på specialistniveau og tilrettelægge konferencer. Endelig søges midler til at iværksætte forskellige forskningsprojekter.

VCA forventer, at virksomheden bliver etableret i løbet af et par år – og har indtil da udgifter for cirka en million kroner om året. Budget vedlagt.

Koordinator Tine Jerris, maj 2008

VIDENCENTER FOR AMNING

Budget 2008 – 2010

	aug – dec 2008	2009	2010
INDTÆGTER			
UDGIFTER x 1000			
Sekretariatsudgifter	40	40	40
Telefon (inkl. mobil)	5	15	15
Hjemmeside og andre informationsmaterialer	25	20	20
Møder	5	10	10
Studieture	10	20	20
Rejser (møder mv.)	5	10	10
Koordinator (37 t/uge)	210	500	500
Feriepenge, koordinator	-	-	63
Projektleder (25 t/uge)	125	300	300
Feriepenge, projektleder	-	-	37
Kontorhjælp (ca. 6 t/uge, timelønsansat)	25	60	60
Diverse	10	15	15
Revision	10	10	10
Udgifter i alt	470	1000	1100

VIDENCENTER FOR AMNING 2006 – 2007

Tine Jerris, marts 2008

Videncenter for Amning (VCA) blev etableret i 1992 under navnet Ammekomiteen. Ammekomiteen / Videncenter for Amning har siden 1996 modtaget driftsstøtte fra Indenrigs- og sundhedsministeriet via Sundhedsstyrelsen. Et udvalg af aktiviteter i perioden 1996-2005 er beskrevet i en statusrapport, som kan hentes på www.videncenterforamning.dk

I marts 2006 besluttede bestyrelsen at skifte navn til Videncenter for Amning, fordi Ammekomiteen allerede i en årrække havde fungeret som nationalt center for indsamling og formidling af viden om amning. I december 2006 meddelte Sundhedsstyrelsen, at støtten til VCA ophører i løbet af 2008.

En forudsætning, for at Videncenter for Amning kan fortsætte med at gøre ny viden tilgængelig for sundhedspersonale, er derfor, at der skaffes anden form for finansiering. I 2006-2007 er aktiviteterne udvidet med bl.a. kurser og konferencer – og flere forskningsprojekter. VCA udsender nyhedsmails 3-5 gange om året til 800-1000 modtagere.

Kvalitetsudvikling i svangreomsorgen

Videncenter for Amning er et målrettet og velfungerende samarbejde mellem sundhedsmyndigheder og sundhedsfaglige organisationer.¹ Formålet er at udvikle og iværksætte initiativer, der kan bidrage til, at spædbørnsfamilier får den støtte og information, de har brug for, uanset om de ammer eller ej.

Kvinder skal mulighed for at amme fuldt og helt, til barnet er omkring 6 måneder. De færreste børn er parate til andet end flydende føde tidligere - og de fleste trives fint af modermælk alene indtil da. Men børn skal ikke ammes for enhver pris. Kvinder skal spørges direkte, om de har lyst til at amme. De skal støttes i at lade være, hvis de helst er fri. Og de skal have støtte til at stoppe, hvis amningen ikke fungerer.

De fleste danske kvinder vil meget gerne amme. Mere end 95 procent ammer ved udskrivning fra fødestedet, størstedelen uden tilskud af modermælkserstatning. Og antallet af kvinder, som fortsat ammer fuldt, når barnet er 4 måneder, er i perioden 1992-2000 steget fra 50 til 60 procent. Der er imidlertid stadig mange, som ikke får amningen til at lykkes. En del stopper allerede i løbet af de første 5-6 uger.²

En vellykket amning er afhængig af, at omsorgen fra sundhedspersonalet tager udgangspunkt i den enkelte families aktuelle situation og styrker forældrenes selvtilid – og samtidig er i overensstemmelse med den nyeste dokumenterede viden. Forældrene skal have adgang til tilstrækkelig information, så de kan træffe de valg, der er rigtige for dem – og de skal have støtte til at gennemføre de valg, de træffer. Det gælder både før, under og efter fødslen.

Videncenter for Amning indsamler og formidler dokumenteret viden til læger, jordemødre, sygeplejersker og sundhedsplejersker. Det sker bl.a. gennem Det Spædbarnsvenlige Initiativ.

¹ Videncenter for Amning består af repræsentanter for: Danish Association of Certified Lactation Consultants (DACLC), Dansk Pædiatrisk Selskab, Dansk Selskab for Almen Medicin, Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi, Dansk Sygeplejeråd, Den Alm. Danske Lægeforening, de faglige selskaber for gynækologiske og obstetriske sygeplejersker, børnesygeplejersker og sundhedsplejersker, Forbrugerrådet, Foreningen af Kliniske Diætister, Forældre og Fødsel, Fødevarestyrelsen, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Jordemoderforeningen, Komiteen for Sundhedsoplysning, Sundhedsstyrelsen, UNICEF Danmark og WHO Regionalkontoret for Europa.

² Ammeundersøgelse 2000-2002. Fagligt Forum for Amtssundhedsplejersker m.fl.

Det Spædbarnsvenlige Initiativ

Videncenter for Amning koordinerer aktiviteter i forbindelse med Det Spædbarnsvenlige Initiativ, som blev præsenteret af WHO og UNICEF i 1991 – og i dag anerkendes over hele Verden som Good Clinical Practice for amning af sunde, raske børn på fødestederne. Formålet med initiativet er at omsætte internationalt anerkendte kvalitetskriterier til god klinisk praksis.

I Danmark er initiativet udviklet til et effektivt tværfagligt kvalitetsudviklingsprogram, som følger grundelementerne i Den Danske Kvalitetsmodel – og udvidet, så det også omfatter præmature børn og yderligere henvender sig til sundhedsplejersker. Programmet omfatter både selv-evaluering, ekstern evaluering, intern registrering og erfaringsudveksling – og videreudvikles kontinuerligt via et internationalt netværk.

Studier har vist, at Det Spædbarnsvenlige Initiativ kan bidrage til, at flere kvinder får amningen til at fungere.³ En database fra Statens Institut for Folkesundhed (SIF) beskriver Det Spædbarnsvenlige Initiativ som en både sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende indsats.⁴ Initiativet er et vigtigt element i en global strategi for ernæring af spæd- og småbørn.⁵ Og en europæisk handleplan for amning anbefaler, at Det Spædbarnsvenlige Initiativ indarbejdes i en overordnet akkreditering af fødselstilbuddet.⁶

Interessen for Det Spædbarnsvenlige Initiativ er stor. Ud af de nuværende 30 fødesteder har 12 indtil videre opnået anerkendelse som Spædbarnsvenlige.⁷ Yderligere er der mindst 10 steder, hvor der arbejdes målrettet med Initiativet.

Amning på danske fødesteder 2007

Videncenter for Amning har gentaget den landsdækkende undersøgelse, som blev gennemført første gang i 2002.⁸ Formålet med undersøgelsen er at få et aktuelt billede af den støtte og information, som jordemødre og plejepersonale giver gravide, fødende og ammende kvinder; at følge udviklingen af kvaliteten i omsorgen; og at afdække, hvor der eventuelt fortsat kan gøres en ekstra indsats.

33 ud af 37 barselafsnit, fordelt på 28 ud af 30 fødesteder, har valgt at deltage i undersøgelsen, der omfatter i alt 441 kvinder, som har født et rask barn til tiden – og er blevet udskrevet i uge 44. Undersøgelsen viser blandt andet, at der fortsat er omkring 3 procent, som føler sig presset til at amme – og at informationen fortsat er mere ensartet på de fødesteder, som er godkendt som spædbarnsvenlige.

Det samlede resultat præsenteres på VCA's hjemmeside i løbet af sommeren 2008.

³ Breastfeeding Initiation and Birth Practices: A review of the literature. Journal of Midwifery & Women's Health 2007

⁴ Databasen: Effektive metoder til sundhedsfremme og forebyggelse. SIF 13. marts 2001

⁵ Global Strategy for Infant and Young Child Feeding. WHO 2003

⁶ EU project on Promotion of Breastfeeding in Europe. Protection, promotion and support of breastfeeding in Europe: a blueprint for Action. European Commission, Directorate Public Health and Risk Assessment, Luxembourg 2004

⁷ Spædbarnsvenlige Sygehuse i Danmark: Svendborg, Esbjerg, Herlev, Sønderborg, Holstebro, Horsens, Viborg, Haderslev, Thisted, Bornholm, Silkeborg og Randers

⁸ Et udvalg af resultater fra 2002 er præsenteret som "Et øjebliksbillede" på www.videncenterforamning.dk

Strategi for sundhedsplejersker

Videncenter for Amning har udvidet Det Spædbarnsvenlige Initiativ, så det også henvender sig til sundhedsplejersker. Kriterier for amning i sundhedsplejen, som er udarbejdet af en arbejdsgruppe under VCA og godkendt af Sundhedsstyrelsen i 2000, er implementeret i 2 kommuner i 2004. Data fra en af kommunerne viser, at andelen af kvinder, som fortsat ammer fuldt efter 6 måneder, er steget fra omkring 15 procent til næsten 30 procent.

Aktiviteter i relation til udvidelsen af Det Spædbarnsvenlige Initiativ til sundhedsplejen har i 2006-2007 været begrænset til revision af kriterierne, udvikling af et selv-evaluerings-skema – og en række artikler i sundhedsplejerskernes blad "Far, mor og børn".

Kriterier for amning af præmature børn

Videncenter for Amning har iværksat en udvidelse af Det Spædbarnsvenlige Initiativ, så det også dækker situationer, hvor barnet bliver født for tidligt. Børn, som er født for tidligt, har mindre risiko for alvorlige komplikationer, hvis de får deres mors mælk.⁹ Andelen af for tidligt fødte børn i Danmark har igennem en årrække været let stigende og lå i 2006 på cirka 7 procent af det samlede fødselstal.

Kriterier for amning af præmature børn, som er udarbejdet af en ekspertgruppe og godkendt af VCA i marts 2006, er i løbet af 2007 implementeret på 2 pilotsygehuse. Registrering af udvalgte data på de 2 sygehuse viser, at flere børn får hud-mod-hud kontakt – og at flere mødre bliver støttet i at starte udmalkning tidligt, når personalets viden bliver opdateret. På det ene af pilotsygehuse, er andelen af børn, som har hud-mod-hud kontakt med deres mor dagligt under opholdet på sygehuset, steget 50 procent. Og andelen af kvinder, som malker ud første gang indenfor de første 6 timer efter fødslen, er tredoblet.

Udvidelsen, som er finansieret af EU og Indenrigs- og Sundhedsministeriet, gennemføres i perioden maj 2005 - april 2008. Formålet er at udvikle et kvalitetsudviklingsprogram for amning af præmature børn. Målet er, at kvinder også får de bedste betingelser for at amme, når de føder for tidligt.

Projekt om amning og svær overvægt

Videncenter for Amning har i samarbejde med Institut for Human Ernæring, Københavns Universitet og Cornell University, USA gennemført en spørgeskema-undersøgelse om sundhedspersonalets erfaringer og praksis i forbindelse med ammevejledning af overvægtige mødre. Resultater fra undersøgelsen bliver tilgængelige senere på året.

Et stigende antal kvinder i den fertile alder er overvægtige, også i Danmark – og overvægtige mødre ammer kortere end normalvægtige. Der er de sidste år gennemført flere studier om mælkedannelse hos overvægtige, men der er begrænset viden om, hvilke problemstillinger sundhedspersonalet oplever, når de vejleder disse kvinder.¹⁰

⁹ Jan Riordan. Breastfeeding and Human Lactation, 3. ed. 2005, side 369

¹⁰ Kathleen Rasmussen. Textbook of Human Lactation 2007, side 387

Konferencer

Videncenter for Amning har i 2006 og 2007 afholdt konferencer om en række af de udfordringer, som sundhedspersonale møder i kontakten med spædbørnsfamilier. Oplæg er blevet leveret af internationale og danske eksperter – og konferencerne er blevet holdt hos WHO i København.

I 2006 havde Videncenter for Amning tilrettelagt en konference om amning af præmature børn. Konferencen "Tæt kontakt i en teknologisk verden" satte fokus på hud-mod-hud kontakt.

Familier, som føder før tiden, har brug for særlig opmærksomhed for at få amningen godt i gang. Det betyder blandt andet, at forældrene skal støttes i at have tæt kontakt med deres barn, hud-mod-hud. Tidlig tæt kontakt mellem mor og barn har bl.a. betydning for mælkeproduktionen, for barnets parathed til at tage brystet og få godt fat – og for moderens selvtillid. Uanset om barnet er født til tiden eller præmaturo. Men hud-mod-hud kontakt er også vigtigt, hvis barnet ikke bliver ammet, fordi det kan styrke tilknytningen mellem forældre og barn.¹¹

I 2007 satte konferencen bl.a. fokus på amning af sent præmature børn (34-37 uger). De sent præmature børn er i Danmark ofte indlagt på barselafdelingen – og har været behandlet som mature børn. Børn, som er født i uge 34-37, har imidlertid specifikke problemer, som skyldes umodenhed – og skal ikke betragtes som små mature børn.¹²

Kursus i amning

Videncenter for Amning har i 2006 udvidet sin virksomhed med et videregående kursus i amning, som henvender sig til jordemødre, sygeplejersker og sundhedsplejersker, der har arbejdet med ammevejledning i praksis i minimum 2 år.

Kurset, som har plads til omkring 30 deltagere, strækker sig over 3 moduler af 3 dage - og kan bruges som forberedelse til en international certificering som ammekonsulent, IBCLC.¹³ Deltagelse koster kr. 3.000 pr. modul, inkl. frokost og kaffe/the morgen og eftermiddag, ekskl. transport og eventuel overnatning. Kurset blev i 2006-2007 afholdt på CVU i København – og afholdes i 2007-2008 på JCVU i Århus.

Amning eller flaske – mellem traditioner og moderne liv

Videncenter for Amning har valgt at publicere resultatet af en antropologisk undersøgelse af amning blandt tyrkiske migranter i Danmark. Ingrid Nilsson, som er ansat som projektleder i VCA, har i sommeren 2007 afsluttet sin Master i Sundhedsantropologi (MSA) med en spændende afhandling, der bl.a. viser, at menneskers adfærd i høj grad er afhængig af de aktuelle livsvilkår.

Rapporten er sendt ud til barselsafdelinger, kommuner og relevante uddannelsessteder; kan købes for 50 kr. plus porto og ekspedition via www.sundkom.dk; og vil desuden blive tilgængelig på VCA's hjemmeside i løbet af sommeren.

¹¹ Nils Bergman 2005, www.kangaroomothercare.com

¹² Paula Meier. Increased lactation risk for late preterm infants and mothers: evidence and management strategies to protect breastfeeding. *Journal of Midwifery and Women's Health* 2007

¹³ International Board Certified Lactation Consultant, se evt. www.iblce-europe.org
Siden 2003 er der 27 danskere, som har bestået eksamen.